

ЕКОЛОГІЧНА МОДЕРНІЗАЦІЯ – КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОГО БІЗНЕСУ

ENVIRONMENTAL MODERNIZATION IS A KEY FACTOR IN ENSURING RESPONSIBLE BUSINESS

У статті розглянуто вплив внутрішнього та зовнішнього середовища на сталий розвиток компанії. Виділено складові частини внутрішнього та зовнішнього середовища. Запропоновано внутрішнє середовище компанії розглядати як систему потенціалів, що включає елементи, підсистеми, процеси. Представлено зовнішні та внутрішні фактори економічної, екологічної та соціальної взаємодії. Серед ключових факторів у забезпеченні сталого розвитку визначено репутацію компанії. Представлено якісний склад параметрів репутації. Обґрунтовано залежність репутації компанії від максимізації вартості компанії та інтересів стейкхолдерів. Зазначено міжнародні стандарти оцінювання репутації компанії з позицій реалізації нею концепції відповідального бізнесу. Охарактеризовано необхідність проведення екологічної модернізації шляхом цілеспрямованого впровадження нових соціальних практик за зниження негативного впливу людства на навколишнє середовище за рахунок «зеленого зростання» економіки.

Ключові слова: середовище компанії, фактори сталого розвитку, система потенціалів, репутація компанії, екологічна модернізація, екологічний менеджмент.

В статті розглянуто вплив внутрішньої та зовнішньої середовища на сталий розвиток компанії.

тиє компанії. Виділені складові частини внутрішньої та зовнішньої середовища. Представлено внутрішнє середовище компанії розглядати як систему потенціалів, яка включає елементи, підсистеми, процеси. Представлено зовнішні та внутрішні фактори економічного, екологічного та соціального взаємодія. Серед ключових факторів у забезпеченні сталого розвитку визначено репутацію компанії. Представлено якісний склад параметрів репутації. Обґрунтовано залежність репутації компанії від максимізації вартості компанії та інтересів стейкхолдерів. Зазначено міжнародні стандарти оцінювання репутації компанії з позицій реалізації нею концепції відповідального бізнесу. Охарактеризовано необхідність проведення екологічної модернізації шляхом цілеспрямованого впровадження нових соціальних практик за зниження негативного впливу людства на навколишнє середовище за рахунок «зеленого зростання» економіки.

Ключевые слова: среда компании, факторы устойчивого развития, система потенциалов, репутация компании, экологическая модернизация, экологический менеджмент.

УДК 658.18

<https://doi.org/10.32843/bses.53-12>

Зайцева Л.О.

к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та банківської справи
Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка

Zaitseva Liudmyla

Luhansk Taras Shevchenko National
University

The article considers the impact of internal and external environment on the sustainable development of the company. The components of the internal and external environment are highlighted. The author proposes to consider the internal environment of the company as a system of potentials: business, personnel, innovation, financial, production, and labor, market, which includes elements, subsystems, and processes. External and internal factors of economic, ecological and social interaction are presented. The issue raises the issue of the impact of state regulation through the activities of international and state organizations for sustainable development, which form the rules of conduct of companies in the management process. Among the key factors in ensuring sustainable development is the company's reputation. The qualitative composition of the parameters of reputation is presented, which reveals the economic, social, environmental aspects of the company's activities focused on sustainable development. The parameters of the company's reputation are: financial condition, corporate governance, quality of goods and services, quality management, innovation, personnel management, social innovation, environmental responsibility. The international standards for assessing the reputation of companies from the standpoint of its implementation of the concept of responsible business are indicated. The dependence of the company's reputation on the quality of the corporate governance system, which combines maximizing the company's value with the interests of stakeholders, is substantiated. An important incentive for responsible business is compliance with voluntary international standards of environmental management. The strategic goal of environmental management is to stabilize or reduce the impact on the environment against the background of environmental and economic benefits while reducing the level of environmental risk. The main tasks of environmental management are expressed in principles. The necessity of ecological modernization, by purposeful introduction of new social practices at reduction of negative influence of mankind on environment, at the expense of "green growth" of economy is characterized.

Key words: company environment, factors of sustainable development, system of potentials, company reputation, ecological modernization, ecological management.

Постановка проблеми. Сьогодні все більше суб'єктів господарювання усвідомлюють, що стратегія сталого розвитку стала нагальною потребою. Стикаючись зі складними соціальними й екологічними проблемами на тлі загальної нестабільності в бізнес-середовищі, компанії все більше прагнуть завоювати та зберігати довіру своїх стейкхолдерів. Завдання бізнесу більше не зводяться лише до отримання прибутку. Сьогодні компанії розширюють власні амбіції, націлюючи діяльність на отримання довгострокових переваг, пов'язаних з реалізацією можливостей у сфері екологічного, соціально-економічного сталого розвитку. Головними стимулами

орієнтування суб'єктів господарювання на засади стійкого розвитку залишаються фактори впливу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню аспектів сталого розвитку суб'єктів присвячено багато наукових праць вітчизняних та іноземних учених, таких як Г.Х. Брундтланд, Х.Е. Делі, Б. Хугес, Д.Х. Медоуз, В.М. Андерсон, Н.М. Андрєєв, Б.М. Данилишин, Л.А. Квятковська, але водночас бракує робіт, присвячених виявленню факторів впливу на розвиток відповідальних компаній.

Постановка завдання. Метою статті є узагальнення впливу внутрішнього та зовнішнього

середовища компанії, виявлення ключових факторів у забезпечення відповідального бізнесу.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У науковій літературі існують різні думки про фактори впливу на сталий розвиток компанії [1; 2], але сьогодні одностайно науковці виділяють лише фактори, пов'язані з внутрішнім та зовнішнім середовищем.

Внутрішнє середовище життєдіяльності компанії складається з визначення мети, структури, стратегій, технологій, персоналу та безлічі інших компонентів, що відбиваються на її діяльності у зовнішньому середовищі та розвитку загалом.

Зовнішнє середовище безпосередньо впливає на діяльність компанії та має як загрози, до яких схильна компанія, так і можливості, що відкриваються перед нею. Компанія не може ігнорувати зовнішнє середовище, до якого належить велика кількість ключових стейкхолдерів. Саме аналіз факторів зовнішнього середовища та їх прогноз дають змогу компанії швидко адаптуватися до змін, приймати подальші стратегічні рішення щодо сталого розвитку. Зовнішнє середовище фактично є для будь-якої компанії основним викликом, принциповим аспектом функціонування за оперативного реагування на зміни.

Фактори зовнішнього середовища мають прямий або непрямий вплив. Так, фактори прямого впливу безпосередньо впливають на сталий розвиток компанії під час розкриття рівня взаємодії з ключовими стейкхолдерами (постачальниками економічних ресурсів), споживачами, ЗМІ, органами державної влади, конкурентами тощо. До факторів непрямого впливу слід віднести поточ-

ний стан економіки, актуальні соціальні проблеми, політичні вимоги, нормативні умови діяльності, наявні закони й демографічну ситуацію.

Внутрішнє середовище компанії слід розглядати як систему потенціалів, що включає елементи, підсистеми, процеси (рис. 1).

Обов'язковими факторами внутрішнього середовища компанії, що впливають на її сталий розвиток, є здатність здійснювати належне управління об'єктами інтелектуальної власності, відповідне тактичним і стратегічним цілям розвитку; наявність можливостей і ресурсів (матеріальних, інтелектуальних, кадрових тощо) для впровадження інноваційних технологій з урахуванням перспектив розвитку; інноваційний потенціал, що відповідає поставленим задачам розвитку, наявність ресурсів для його зростання.

На відміну від представлених, у бізнес-спільноті виділяють фактори сталого розвитку з огляду на три основні напрямки взаємодії, такі як економічний, екологічний і соціальний. До зовнішніх факторів слід віднести економічні (рівень інфляції, фінансові ризики, конкурентоспроможність, державне регулювання економіки, торговельні обмеження, економічні кризи, податкова політика, обмеженість ресурсів); екологічні (виснаження природних багатств, забруднення навколишнього середовища, незаконне використання природних ресурсів, зміна клімату та ландшафту території, правове забезпечення); соціальні (розширення суспільства, зростання захворюваності, тероризм, бідність населення, низький рівень доходів, соціальна сфера, інформаційне забезпечення). Неможливість впливу на зовнішні фак-

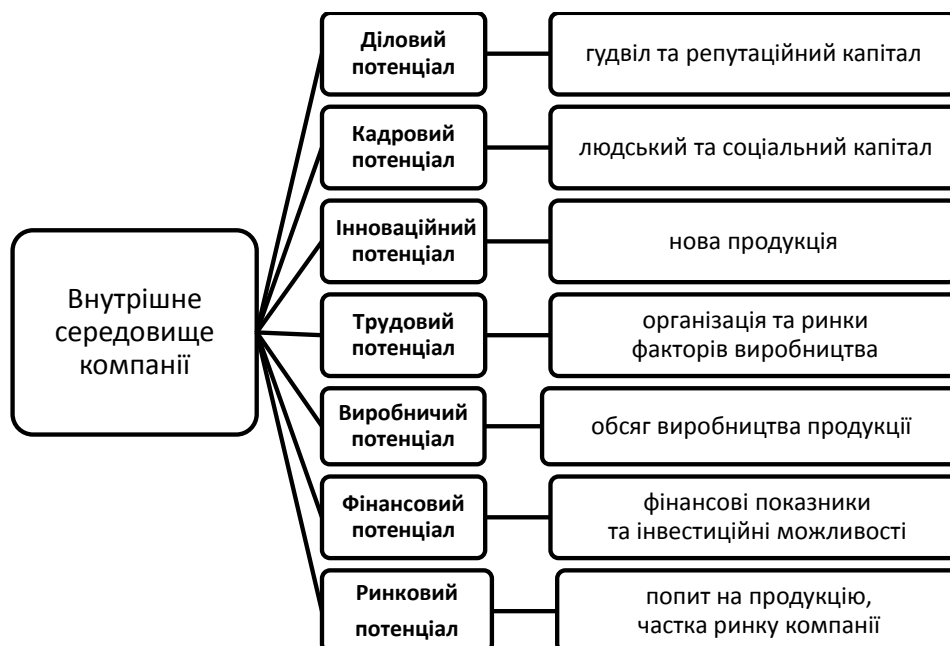

Рис. 1. Система потенціалів внутрішнього середовища компанії

Джерело: розроблено та побудовано автором

тори зобов'язує компанії мінімізувати негативні наслідки або максимізувати вигоди від коливання зовнішніх факторів. Внутрішні фактори складаються з економічних, управлінських (ефективність прийнятих рішень, пріоритет тактичних завдань перед стратегічними, інформаційне забезпечення, досвід, професіоналізм і лідерські якості керівника, ступінь ділової активності, наявність особистих планів розвитку); соціальних (кваліфікація керівництва, соціальне партнерство, рівень професіоналізму персоналу, соціальна захищеність, адаптація, кар'єрний ріст та самореалізації, ступінь розвитку комунікаційних зв'язків).

Головний імпульс для бізнесу в орієнтуванні на сталий розвиток задають зовнішні фактори, перш за все державне регулювання (діяльність міжнародних та державних організацій зі сталого розвитку), що базується на міжнародних домовленостях.

Відповідальність бізнесу за стан природного середовища вперше позначена в преамбулі Декларації Конференції ООН з навколишнього середовища в Стокгольмі у 1972 році. Згодом інші основні міжнародні документи в цій галузі містили положення про роль та необхідність участі бізнесу в реалізації концепції сталого розвитку, включаючи доповідь «Наше спільне майбутнє» (у 1987 році за результатами роботи комісії під керівництвом Г.Х. Брундтланд); принципи декларації Ріо-де-Жанейро з навколишнього середовища і розвитку, прийняті у 1992 році (зокрема, принцип інтерналізації витрат), «Порядок денний на XXI століття» (основи корпоративної соціальної відповідальності), Йоганнесбурзький план дій (2002 рік) (активна участь бізнесу у зміні моделей «нестійкого» виробництва й споживання, а також посилення екологічної та соціальної відповідальності).

Широке коло міжнародних домовленостей у галузі навколишнього середовища, насамперед міжнародних екологічних угод [3] (табл. 1), втілює у державні норми й створення регулюючих органів, що змушують компанії дотримуватися екологічного та соціального законодавства. Так, у США вперше в післявоєнний період за короткий термін з 1969 по 1972 роки були прийняті відчутні Закон про податкову реформу, чотири масштабних екологічних закони, Закон про охорону праці та техніки безпеки (1970 рік) і серія додаткових законодавчих актів про захист прав споживача, створені нові регулюючі органи, такі як Агентство із захисту навколишнього середовища (EPA), Адміністрація професійної безпеки і здоров'я (OSHA) і Комісія з безпеки споживчих товарів (CPSC), які отримали значні повноваження з широкого кола питань щодо діяльності бізнесу.

В Україні задля вирішення актуальних питань у рамках концепції сталого розвитку та інтеграції України до світового співтовариства для вирішення глобальних екологічних проблем існує механізм

активної співпраці з міжнародними організаціями у сфері охорони навколишнього природного середовища. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» визнає участь країни в міжнародному співробітництві у галузі охорони довкілля та верховенство правил міжнародного договору над правилами, що містяться в національному законодавстві [4, с. 71]. Основні принципи охорони природного середовища формують правила екологічної поведінки в процесі господарювання та визначають права людини на життя в сприятливих екологічних умовах, що забезпечується шляхом дотримання вимог екологічної безпеки як у межах, так і поза межами юрисдикції країн, передбачення екологічних наслідків будь-якої діяльності, контролю відповідності стану середовища міжнародним критеріям, активізації наукових досліджень та обміну результатами [4, с. 3].

Основними напрямками співробітництва з міжнародними організаціями є охорона біологічного різноманіття; охорона трансграничних водотоків і міжнародних озер; зміна клімату; охорона озонного шару; охорона атмосферного повітря; поводження з відходами; оцінювання впливу на довкілля. Діяльність у рамках багатосторонніх угод з міжнародними організаціями дає змогу брати активну участь у переговорному процесі, залучати фінансову допомогу для вирішення нагальних внутрішніх екологічних проблем [5].

Важливими факторами зміни поведінки бізнесу є набуття й поліпшення репутації компаній, створюваної громадськістю, власними співробітниками, споживачами, іншими стейкхолдерами. Вплив цього фактору підвищується в умовах швидкого розвитку сучасних видів комунікацій, зокрема соціальних мереж в Інтернеті. Останніми роками фіксується зростання вимог з боку громадськості, акціонерів і співробітників компаній до підвищення відкритості корпоративної діяльності, а також постановки екологічних і соціальних цілей. Крім того, прояв компанією турботи про навколишнє середовище та/або встановлення соціальних орієнтирів підвищує мотивацію співробітників і полегшує їх інтеграцію в корпоративну культуру.

Репутація компанії залежить від фінансового стану, корпоративного управління, якості товарів і послуг, менеджменту, інновації, управління персоналом, екологічної відповідальності, соціальних інвестицій [6]. Якісний склад параметрів репутації компанії, що розкривають економічний, соціальний, екологічний аспекти діяльності компанії, орієнтованої на сталий розвиток, представлено в табл. 2.

Для оцінювання ділової репутації компаній з позицій реалізації нею концепції відповідального бізнесу використовують міжнародні добровільні стандарти (табл. 3), що дають змогу перетворити громадську думку про відповідність компанії етичним, екологічним, соціальним вимогам на конкретний показник.

Основні етапи формування міжнародного екологічного співробітництва

№ етапу	Часовий період, роки	Ключові події	Характеристика етапу
1	1913–1948	1913 рік – в Берні (Швейцарія) пройшла перша конференція, яка зібрала науковців 18 країн; 1923 рік – у Парижі відбувся перший Міжнародний конгрес з охорони природи; 1928 рік – в Брюсселі було відкрито Міжнародне бюро захисту природи.	Різні країни робили спроби об'єднати свої зусилля у сфері охорони природи у форматі міжнародних конференцій. Зусилля без підтримки урядів не привели до якихось практичних дій.
2	1948–1968	1948 рік – створена перша міжнародна природоохоронна організація (Міжнародний союз захисту природи) на базі брюссельського бюро за активної підтримки ЮНЕСКО; 1950-і роки – на зміну концепції захисту природи прийшла концепція охорони природи; 1956 рік – Міжнародний союз захисту природи перейменували в Міжнародний союз охорони природи і природних ресурсів (МСОП).	Створення ООН, яка відіграє ключову роль у міжнародному екологічному співробітництві.
3	1968–1992	1960-і роки – вплив людини на природне середовище набуває глобального характеру, екосистеми втрачають здатність до самовідновлення; 1968 рік – сесія Генеральної Асамблеї ООН прийняла резолюцію, що встановила роль сприятливого навколишнього середовища для дотримання основних прав людини; 1972 рік – у Стокгольмі відбулась Конференція ООН з навколишнього середовища, прийнята Програма ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП); 1974 рік – Конференція з народонаселення в Бухаресті; 1974 рік – Всесвітня продовольча конференція в Римі; 1976 рік – Конференція ООН по населених пунктах у Ванкувері (Канада).	Негативні наслідки НТР активізували міжнародне екологічне співробітництво.
4	1992 – сьогодні	1992 рік – Конференція ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро, яка підбила підсумки міжнародної діяльності з охорони навколишнього середовища за 20 років, що минули після Стокгольмської конференції; 2002 рік – Конференція ООН «Ріо + 10» в Йоганнесбурзі зі сталою розв'язкою; 2012 рік – Конференція ООН «Ріо + 20», зустріч зі сталою розв'язкою світових лідерів; вересень 2015 року – в ході Саміту з питань сталою розв'язкою в Нью-Йорку 193 держави-члени ООН затвердили нові глобальні цілі на наступні 15 років (2016–2030 роки). «Змінюючи наш світ: порядок денний сталою розв'язкою до 2030 року» включає 17 цілей сталою розв'язкою.	Розроблено програму подальшого міжнародного співробітництва в галузі природоохоронної діяльності «Порядок денний на XXI століття» та інші підсумкові документи. Конференція 2012 року затвердила підсумковий документ, а саме «Майбутнє, яке ми хочемо». Погоджено підсумковий документ «Перетворення нашого світу: порядок денний в галузі сталою розв'язкою до 2030 року», що став основним орієнтиром у питаннях розроблення політики та програм розвитку на найближчі 15 років.

Протягом останніх років глобальні компанії активно впроваджують схему екологічного менеджменту та аудиту EMAS, еко-стандарты ISO 9000 та 14001, стандарт для оцінювання безпеки й етичних аспектів системи управління працею SA 8000. В галузі звітності з КСВ використовується стандарт Глобальної ініціативи з надання звітності у сфері сталою розв'язкою GRI і серії стандартів процесу розроблення та верифікації нефінансових звітів AA 1000 S.

Репутацію компанії визначає якість сформованої системи корпоративного управління, яка дає змогу поєднувати максимізацію вартості компанії (орієнтир на збільшення вартості компанії) з інтересами, очікуваннями зацікавлених сторін (певна багатовимірність у визначенні мети).

Серед важливих стимулів ведення відповідального бізнесу варто відзначити наявність добровільних міжнародних стандартів екологічного менеджменту (перш за все, стандарти серії ISO), за допомогою яких діяльність з охорони навколишнього середовища ставиться на системну основу. Впроваджуючи екологічний менеджмент у систему управління, компанії отримують інструмент для розроблення екологічної політики, а також визначення та планування завдань скорочення негативних впливів на навколишнє середовище за забезпечення дотримання нормативно-правових екологічних параметрів. Стратегічною метою екологічного менеджменту є стабілізація або зниження впливу на навколишнє середовище на тлі отримання еколого-економічних вигід за зниження

Таблиця 2

Складові частини параметрів репутації компанії

№	Параметр	Зміст	Аспект
1	Фінансовий стан	Виручка, прибуток, використання активів, довгострокові інвестиції, вартість бренду або торгової марки.	Економічний аспект
2	Корпоративне управління	Виконання зобов'язань, прозорість та інформаційна відкритість, дотримання ділової етики, чесна конкуренція.	
3	Якість товарів і послуг	Задоволеність споживачів якістю товарів і послуг, відповідність вироблених товарів і послуг вимогам і нормам.	
4	Якість менеджменту	Розуміння й дотримання корпоративної стратегії, перспективи бізнесу, відповідність ступеня складності бізнес-процесів завданням бізнесу, репутація глави компанії.	
5	Інновації	Дослідження й розроблення інновацій, першість на ринку, впровадження нових технологій (зокрема, управлінських), здатність швидко змінитися у відповідь на вимогу середовища.	
6	Управління персоналом	Залучення й утримання професійних кадрів, справедлива оплата праці, турбота про персонал, корпоративна культура.	Соціальний аспект
7	Соціальні інвестиції	Підтримка локальних спільнот, підтримка національних соціальних проєктів, дотримання прав людини тощо.	
8	Екологічна відповідальність	Використання й забруднення води, забруднення атмосфери, утворення відходів, порушення земель тощо.	Екологічний аспект

Таблиця 3

Міжнародні стандарти для оцінювання ділової репутації компаній

№	Назва	Складові частини
1	Рейтингові індекси	DJSI, FTST4Good тощо.
2	Керівні принципи й кодекси поведінки	Керівні принципи "Amnesty International" щодо дотримання прав людини для компаній і ОЕСР, багатонаціональних корпорацій, Глобальний договір ООН тощо.
3	Системи управління й схеми сертифікації	Схема екологічного менеджменту та аудиту EMAS, еко-стандарти ISO 9000 та 14001, стандарт для оцінювання безпеки й етичних аспектів системи управління працею SA 8000 тощо.
4	Системи підготовки звітності	Глобальна ініціатива з надання звітності у сфері сталого розвитку GRI і стандарти процесу розроблення та верифікації нефінансових звітів AA 1000 S.

Джерело: складено автором за матеріалами джерела [7]

рівня екологічного ризику. Основні завдання екологічного менеджменту виражені в принципах (рис. 2).

В умовах сталого розвитку екологічний менеджмент диктує необхідність проведення екологічної модернізації, тобто зміни технологій і галузевої структури, що спричиняють поєднання високого рівня економічного розвитку й низького рівня негативного впливу на навколишнє середовище. Досягнення зазначених цілей є можливим у результаті поступового приведення в життя державної ефективної екологічної політики та програми дій, у рамках яких відбувається пошук альтернативних інноваційних підходів з урахуванням екологічної відповідальності, а також введення механізмів їх реалізації в національну політику. Основна ідея еко-

логічної модернізації полягає у цілеспрямованому впровадженні нових соціальних практик, що дають змогу знизити негативний вплив людства на навколишнє середовище.

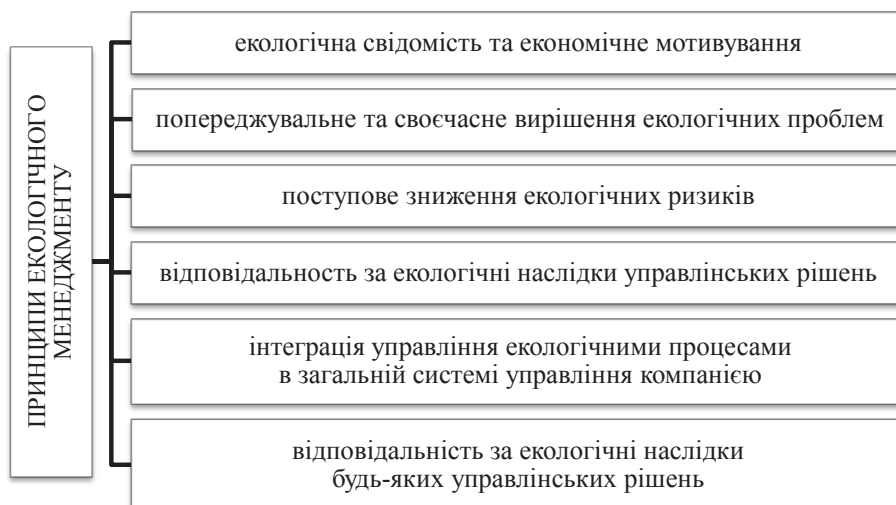

Рис. 2. Класифікація принципів екологічного менеджменту

Джерело: складено автором за матеріалами джерела [8]

Важливим результатом модернізації та показником успішності реалізації стратегії сталого розвитку є ефект декаплінгу. Декаплінг є стратегічною основою руху до екологічно стійкої економіки, що дає змогу організувати економічно більш ефективно виробництво без підвищення впливу на навколишнє середовище (збільшення випуску продукції за зниження обсягу витрачених ресурсів). Цей ефект досягнуто практично в усіх розвинених країнах. Найбільш успішним прикладом може служити Данія, де за останні 30 років ВВП зріс удвічі за збереження обсягів споживання енергоносіїв. Найкращі показники мають Німеччина, Швеція, Японія, Південна Корея [8]. Доречно представити зв'язок між такими категоріями, як екологічна модернізація, сталий розвиток і «зелене зростання» (рис. 3).

Рис. 3. Шляхи переходу до «зеленої економіки»

Джерело: складено автором

Екологічна модернізація загалом стає інструментом соціально відповідального способу ведення бізнесу; результати знаходять відображення в нефінансових звітах і практиках компаній, яким останніми роками приділяється все більше уваги як із боку громадськості, так і з боку держави.

Проявом практичної значущості проведення екологічної модернізації є підвищення якості життя й забезпечення сприятливих умов для майбутніх поколінь. Такі глобальні цілі можуть бути досягнуті шляхом переходу до екологічно безпечного, низьковуглецевого та кліматично сталого соціально-економічного розвитку, тобто за рахунок «зеленого зростання» економіки. Показником ефективності екологічного менеджменту в межах компанії має стати зниження рівня екологічних ризиків, поліпшення фінансово-економічного стану господарюючого суб'єкта, виражене у зниженні витрат, збільшенні прибутку. Вдало розроблена система екологічного менеджменту дає змогу ефективно знаходити можливості зниження витрат шляхом стимулювання управлінських та технологічних інноваційних рішень за зниження загальної собівартості продукції або підвищення її цінності.

Висновки з проведеного дослідження. Відділення середовища впливу факторів дає змогу

зрозуміти обсяги, ризики та можливості компанії в досягненні стратегічної мети. Для компаній, орієнтованих на сталий розвиток, ключовими є зовнішні фактори через їх некерованість. Ефективним досягненням та отриманням реального результату від реалізації основних постулатів концепції сталого розвитку є перехід до «зеленої економіки» за дотримання стандартів екологічного менеджменту, що сприяє поліпшенню репутації компанії та підвищенню зацікавленості стейкхолдерів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Кирич Н.Б., Мельник Л.М., Погайдак О.Б. Сталий розвиток суб'єктів господарювання: сутність та фактори впливу (європейські акценти). *Вісник економічної науки України*. 2015. № 2. С. 151–155.
2. Квятковська Л.А. Реалізація принципів концепції сталого розвитку в діяльності підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2013. № 1. С. 85–89. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vsed_2013_1_14.pdf (дата звернення: 22.04.2020).
3. Гурьева М.А. Международное экологическое сотрудничество. *Теория и практика общественного развития*. 2015. № 13. С. 43–46.
4. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 червня 1991 року № 1264-XII / Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> (дата звернення: 22.04.2020).
5. Офіційний сайт Міністерства енергетики та захисту довкілля України. URL: <https://menr.gov.ua/content/misiya-ta-strategiya.html> (дата звернення: 22.04.2020).
6. Кудряшов В.С. Управление репутацией организации: теоретические и прикладные аспекты. *Стратегии бизнеса*. 2018. № 8. С. 20–29.
7. Козлова Н.П. Основные компоненты и критерии оценки деловой репутации современной компании. *Российское предпринимательство*. 2014. № 22. С. 159–168.
8. Хуторова Н.А. Экологическая модернизация – от теории к практике. *Лесной вестник*. 2013. № 7. С. 131–137.

REFERENCES:

1. Kyrych, N.B., Melnyk, L.M. & Pohaidak, O.B. (2015) Stalyi rozvytok subiektiv hospodariuvannia: sutnist ta faktory vplyvu (yevropeyski aktsenty) [Sustainable development of business entities: essence and factors of influence (European accents)]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, no. 2, pp. 151–155.
2. Kviatkovska, L.A. (2013) Realizatsiia pryntsyypiv kontseptsii staloho rozvytku v diialnosti pidpriemstva [Implementation of the principles of the concept of sustainable development in the enterprise]. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen*, no. 1, pp. 85–89. Available at: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vsed_2013_1_14.pdf (accessed: 22 April 2020).
3. Gur'eva, M.A. (2015) Mezhdunarodnoe ekologicheskoe sotrudnichestvo [International environ-

mental cooperation]. *Teoriya i praktika obshchestvennogo razvitiya*, no. 13, pp. 43–46.

4. Verkhovna Rada of Ukraine (1991) Pro okhoronu navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha [On environmental protection]. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> (accessed: 22 April 2020).

5. Ministerstvo enerhetyky ta zakhystu dovkillia Ukrainy. Available at: <https://menr.gov.ua/content/misiya-ta-strategiya.html> (accessed: 22 April 2020).

6. Kudryashov, V.S. (2018) Upravlenie reputatsiey organizatsii: teoreticheskie i prikladnye aspekty [Orga-

nization reputation management: theoretical and applied aspects]. *Strategii biznesa*, no. 8, pp. 20–29.

7. Kozlova, N.P. (2014) Osnovnye komponenty i kriterii otsenki delovoy reputatsii sovremennoy kompanii [The main components and criteria for assessing the business reputation of a modern company]. *Rossiyskoe predprinimatel'stvo*, no. 22, pp. 159–168.

8. Khutorova, N.A. (2013) Ekologicheskaya modernizatsiya – ot teorii k praktike [Environmental modernization – from theory to practice]. *Lesnoy vestnik*, no. 7, pp. 131–137.